

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 2

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 2. – 828 с.

ISBN 978-617-8263-40-9

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У другому томі збірника відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-40-9 (т. 2)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

Необхідність командування знати і дотримуватися релігійних норм ставить перед військовими серйозну правову проблему.

Разом з тим, видається, що умови для інтеграції військово-правових та релігійних норм ще не створені, оскільки правові норми без відповідного інституційного забезпечення мало що означають. Для входження релігійних норм у систему національного права необхідно створювати відповідні правотворчі та правозастосовчі органи. При цьому право вирішило проблему статусу військового капеланства та врегулювало її таким чином, щоб не було порушено балансу інтересів як віруючих військовослужбовців, так і релігійних організацій відповідно до чисельних показників наявності представників тієї чи іншої віри у військах. Військовому духовенству не можна займатися невластивими священному сану та призначення видами діяльності. На першому місці у військового духовенства має бути духовна сфера діяльності, церковні справи. В організаційному плані релігійна влада має бути чітко виражена та чітко юридично оформлена. Військовому священикові не можна обіймати управлінські посади у державному апараті та начальницькі у військових структурах, та у безпосередньому підпорядкуванні державних цивільних службовців чи військовослужбовців.

Список використаних джерел:

1. Про Службу військового капеланства : Закон України // Електронний ресурс. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1915-20>
2. Про альтернативну (невійськову) службу : Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1992. № 15. Ст. 188.
3. Конституція України: Основний Закон // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. № 30. Ст. 141.

Ключові слова: капеланство, релігійні переконання військовослужбовців, право совісті та віросповідання, військове духовенство.

Key words: chaplaincy, the religious beliefs of servicemen, the right of conscience and religion, military clergy.

МАТІЙКО МИКОЛА ВОЛОДИМИРОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук, доцент*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНИХ ФУНКЦІЙ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

Сучасна цивілістика особливу увагу звертає на соціальну цінність та напрямки впливу цивільного права. Зазначене актуалізує дослідження онтологічних характеристик приватноправових інститутів у сучасній юриспруденції, що дає підстави звернення до функціонального аспекту цивільного права. «Змінюються, підвищуються суспільні

потреби, змінюються та розширюються функції права. І навпаки, зменшуються суспільні потреби – це відбивається і у функціях права...» [1, с. 10].

Термін «функція» має багато значень і не є власне юридичним поняттям. У філософських дослідженнях функція – це відносини двох (групи) об'єктів, в якому зміна одного з них веде до зміни іншого, в соціології – це роль, яку певний соціальний інститут або соціальний процес виконує стосовно потреб системи більш високого рівня організації або залежність, яка спостерігається між різними компонентами одного соціального процесу, коли зміни в одній частині системи є похідними від змін в іншій її частині. Термін «функція» є досить багатомірним і придатним для характеристики будь-яких динамічних структур. В соціології був розроблений функціоналізм – один із напрямків аналізу і розуміння суспільства, його функціонування та розвитку. При цьому «сучасна соціологічна наука характеризується відсутністю єдиної загальноновизнаної теорії суспільства, а отже, становить набір різних підходів і способів концептуалізації соціальної дійсності» [2, с. 5]. Відповідно і юридична наука, спираючись у своєму розвитку не суто на дослідження права, а й надбання інших наук не може уникати дискусій щодо функціоналізму у праві. Узагальнюючи чисельні точки зору, функцію права (мова, на нашу думку, іде здебільшого про право та елементи його системи в об'єктивному значенні, при цьому, вважаємо, що можливість існування функцій суб'єктивного права як окремого явища не виключається [3, с. 52-56]) можна розуміти або як соціальне призначення права, або як напрямок правового впливу на суспільні відносини, або як і те, і інше.

Теоретичні розробки стосовно поняття та структури функцій права та функцій галузей права можуть бути застосовані й до цивільного права, у зв'язку з чим функція цивільного права може бути визначена як напрямок впливу цивільного права на суспільні відносини та соціальне призначення цивільного права, а структуру функції цивільного права становлять зміст функції цивільного права (спосіб впливу цивільного права на суспільні відносини у певному напрямку, в якому проявляються сутність, ознаки та основні властивості цивільного права), об'єкт функції цивільного права (суспільні відносини, на які цивільне право здійснює вплив), суб'єкт функції цивільного права (суб'єкт завдяки якому здійснюється вплив на суспільні відносини в певному напрямку) та засоби реалізації функції цивільного права (засоби забезпечення впливу цивільного права в певному напрямку [4, с. 8]).

При характеристиці функцій цивільного права можливо розрізнити ті з них, які є спільними для права взагалі (загальноправові на рівні цивільного права, серед яких – регулятивна функція, захисна функція, інформаційно-орієнтаційна функція, виховна функція), і ті, що є специфічними саме для цієї галузі (специфічні цивілістичні функції, серед яких – уповноважувальна функція та компенсативна функція). При цьому певною мірою умовно можна виокремити дві групи критеріїв, які лежать в основі диференціації загальноправових функцій: внутрішні (що перебувають у рамках самого права) і зовнішні

(що перебувають за його межами). Внутрішні критерії диференціації функцій цивільного права впливають із системи цивільного права, способів впливу цивільного права на поведінку людей, особливостей форм реалізації цивільного права. Зазначеним критерієм обумовлено існування основних власно-юридичних функцій: регулятивної та охоронної. Зовнішнім об'єктивним критерієм класифікації функцій цивільного права є різні соціальні фактори, які визначають призначення права. Суспільство як складне ціле підрозділяється на певні сфери суспільних відносин. Можна виділити багато таких сфер, серед них сфери, або системи – економічна, політична та виховна. Функції, що виділяються за цими сферами називають соціальними. Соціальні функції цивільного права можна визначити як напрямки зворотного правового впливу на відповідні сфери громадського життя. Так, економічна функція являє собою правовий вплив на економічну сферу; політична – на політичну; виховна – на духовну.

На наш погляд існує об'єктивна необхідність в аналізі соціальних функцій цивільного права, оскільки вони є проявом соціальної природи цивільного права, його соціального призначення. Надати оцінку соціальному характеру цивільного права, його соціальної ролі без з'ясування соціальних функцій практично неможливо. Соціальне призначення цивільного права визначається закономірностями суспільного розвитку, воно слугує їх продовженням, вираженим у юридичній формі. Виходячи із закономірностей розвитку суспільства формулюються правові положення, що закріплюють певні відносини, беруться під охорону ті цінності, які у даний історичний момент є найбільш важливими та необхідними. При цьому соціальне – це специфічний ракурс цивільного права, де регулятивна та охоронна функції «поєднуються» у відособленій, якісно однорідній сфері соціальних відносин – економіці, політиці, вихованні і т. ін. Таким чином, класифікація соціальних функцій цивільного права деякою мірою є умовною, оскільки в дійсності досить складно провести чітке розмежування впливу цивільного права на рішення економічних, соціальних, політичних та виховних завдань. Так, елементи однієї з функцій, наприклад економічної, можуть проявлятися в інших функціях, і навпаки. Обумовлено це по-перше тим, що кожна з функцій цивільного права діє в рамках єдиної системи функцій цивільного права й, виходячи із цього, тісно взаємодіє з іншими, а по-друге тим, що сфери громадського життя, на які впливає цивільне право, у свою чергу, є взаємозалежними, оскільки самі є підсистемами суспільства. Отже функції цивільного права існують не ізольовано одна від одної, а тісно взаємодіють між собою та взаємододаються.

Список використаних джерел:

1. Ковальський В. С. Охоронна функція права : монографія / В. С. Ковальський. – К. : Юрінком Інтер, 2010. – 336 с. – С. 10.
2. Соболевська М. Неофункціоналістські та постструктуралістські теорії в сучасній соціології : навчальний посібник. – Київ : Дух і Літера, 2010. – 164 с. – С. 5.

3. Матійко М. В. Інформаційна функція суб'єктивного цивільного права / М. В. Матійко / Римське право і сучасність : матеріали V Міжн. наук.-метод. конф. (тези доповідей). – О. : Фенікс, 2008. – С. 52–56.
4. Матійко М. В. Інформаційна функція цивільного права : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право. – Одеська національна юридична академія. – Одеса, 2009. – 20 с. – С. 8.

Ключові слова: цивільне право, функції цивільного права, функції права, соціальні функції цивільного права.

Key words: civil law, functions of civil law, functions of law, social functions of civil law.

МІНЧЕНКО ДАР'Я АНАТОЛІЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук, LL.M, адвокат*

ДО ПИТАННЯ ПРО ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ В УМОВАХ ПЕРЕХІДНОГО ПРАВОСУДДЯ

Як свідчить досвід людства, завершення війни, повернення окупованих територій, не призводить автоматично до стабілізації ситуації в країні. Шкода, якої зазнало суспільство під час кризових періодів, може тривалий час перешкоджати розвитку держави і заважати процесам відновлення суспільних відносин. Дуже часто процеси післявоєнної відбудови, що включають у себе не лише відновлення та відбудову матеріальних об'єктів, але й повернення суспільства до норм і цінностей звичного життя, потребують значних фінансових, матеріальних та людських ресурсів. Вирішення зазначених питань здійснюється за рахунок активізації механізму так званого правосуддя перехідного періоду [2].

Правосуддя перехідного періоду (перехідне правосуддя, Transitional Justice) – це форма постконфліктного регулювання, яка, завдяки чіткому набору своїх основних елементів і принципів, в останні десятиліття досить широко і гнучко застосовувалася в різних постконфліктних та/або поставторитарних суспільствах.

Його застосування є унікальним в кожному конкретному випадку, в кожному поставторитарному суспільстві або ж у кожному постконфліктному врегулюванні. Саме тому правосуддя перехідного періоду – це набір принципів, моделей, форм і практик, які в кожній ситуації складаються як пазли і створюють в чомусь унікальну, а в чомусь закономірну, очікувану й універсальну картину переходу від постконфліктного до успішного і демократичного суспільства [3].

У 2004 році Генеральний секретар ООН у своєму звіті дав визначення перехідному правосуддю, яке включає в себе весь спектр процесів і механізмів, пов'язаних зі спробами суспільства примиритися

Чанишева Аліна Рашидівна	
До питання про правову природу кредиторських обов'язків	504
Nekit Kateryna	
The concept of digital assets in a broad and narrow sense	506
Калітенко Оксана Михайлівна	
Проблемні питання гіг-контрактів у сучасних умовах	508
Бабич Ірина Григорівна	
Принцип справедливості і категорія «справедливість» у римському приватному праві	510
Bernaz-Lukavetska Olena	
On the question of defining the parties to an agreement on the grant of a consumer loan in Ukraine and Poland	513
Глиняна Катерина Михайлівна	
Забезпечення прав дітей в умовах воєнного стану	515
Goncharenko Vlada	
Termination of the obligations due to impossibility of its performance: force majeure clause v. hardship clause (clausula rebus sic stantibus)	518
Кривенко Юлія Василівна	
Право на свободу совісті та віросповідання військовослужбовців	520
Матійко Микола Володимирович	
Окремі аспекти соціальних функцій цивільного права	522
Мінченко Дар'я Анатоліївна	
До питання про відшкодування шкоди в умовах перехідного правосуддя	525
Омельчук Олександр Сергійович	
До питання визначення правового статусу агрегаторів послуг	529
Орзів Юрій Геннадійович	
Право на заповіт. Порівняльний аналіз законодавства Швеції та України	531
Токарева Віра Олександрівна	
До питання прийняття юридично значущих рішень із застосування алгоритмів	534
Павлова Вікторія Георгіївна	
Різновиди непоіменованих договорів у сфері надання медичних послуг	537
Фасій Богдан Володимирович	
Верховенство права і судовий розсуд; до проблеми співвідношення	540
Данильченко Олена Валентинівна	
Оновлення цивільного законодавства: питання законодавчого закріплення об'єкту цивільних прав	544